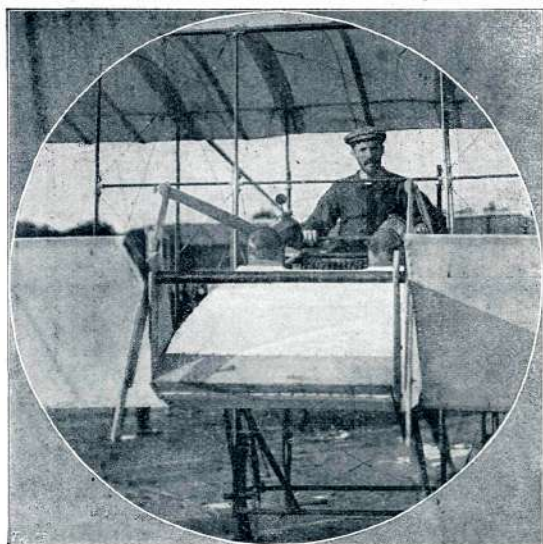

prave, što ih je držao stručnjak, koji nije bio samo jurista, nego podjedno filozof, psiholog i socijolog.“ V njegovem političnem delovanju so na prvem mestu njegovi publicistični spisi, njegovi politični, državno-pravni in ekonomski članki, katerih je v teku dvaj-

HENRI FARMAN KRMARI SVOJ AEROPLAN

setih let napisal več sto v „Obzoru“. Derenčin se je zanimal pa tudi za umetnost in za lepo knjigo. Posebno se je zanimal za hrvaško gledališče in njegov razvitek. Prestavil je nekoliko francoskih in italijanskih iger in tudi sam napisal nekoliko komedij, v katerih je z ostro satiro šibal razne napake hrvaškega socialnega in političnega življenja. („Tri braka“, „Primadona“, „Slijepčeva žena“, „Ladanjska opozicija“, „Zadruha Malović“, Ivan ili Jovan“). Bogate svoje umne sile je vestno porabil v prid svoje domovine.

V letopisu poroča nadalje še prof. Ivan Milčetić o svojem dosedanem preiskovanju hrvaške glagolske književnosti. Dobil je dveletni dopust, da o tem predmetu napiše za akademijo delo in v tem svojem članku opisuje, kje je dosedaj preiskoval in kaj je našel. Na prvem mestu omenja pohvalno Ljubljano, kjer ga je iznenadila naša licealna knjižnica, katera hrani dragoceno gradivo iz starejše slovanske književnosti, posebno iz staroslovenske, hrvaško-srbske, ruske in slovenske. Za glagolico je našel obilo gradiva. Hvaležno poudarja zasluge barona Cojza, o katerem pravi, da bi mu morali Slovenci pred to knjižnico postaviti spomenik. Iz Ljubljane je odšel v Prago, kjer ni toliko našel, kolikor je pričakoval, potem na Dunaj, v Oglej, Videm, Benetke, Florenco in Rim. V Italiji je dobil prav malo gradiva, dasi so bili Hrvati z Italijani v živi zvezi. Tudi Istra ga je iznenadila; glagolski rokopisi, katerih je tukaj bilo nekdanj toliko, so izginiti, kar se je dalo rešiti, sta rešila Kukuljević in naš Jakob Volčić. Milčetić je potem prepotoval Dalmacijo in nazadnje otok Krk, za katerega je prof. V. Jagić rekel, da je „vagina rerum glagoliticarum“. Naposled se je prof. Milčetić prepričal, da je glagolska književnost najbolj zastopana v arhivu

jugoslavenske akademije, za kar gre največja zasluga pok. Kukuljeviću. Če ne bi bilo njega, bi propadel znaten del tega gradiva. Vsak prijatelj naše stare glagolske književnosti pač želi, naj bi prof. Milčetić svoje delo, katerega se je z veliko ljubeznijo in trudom poprijel, čimpreje srečno dovršil.

Za poročilom o knjižnici sledi v rokopisu še opis slovesnosti devetdesetletnice častnega akademjskega člana, hrvaškega književnega veterana Ivana viteza Trnskoga, ki je bila v akademiji dne 30. aprila 1909 v slovesni dvorani pred izbranim občinstvom. Ko so zastopniki raznih književnih društev pozdravili z lepimi govori slavljenca, je predaval dr. A. Musić: „O zaslugama Iv. Trnskoga za jezik i matriku hrvatsku“, a pesnik dr. Franjo Marković: „O pjesničkom radu Iv. Trnskoga“. Obe predavanji sta bili vrlo zanimivi kot priznanje temu veljaku, ki še edini združuje današnjo književnost z lepo ilirsko dobo in ki je ves čas svojega življenja z vsemi silami delal za razvitek hrvaške književnosti.

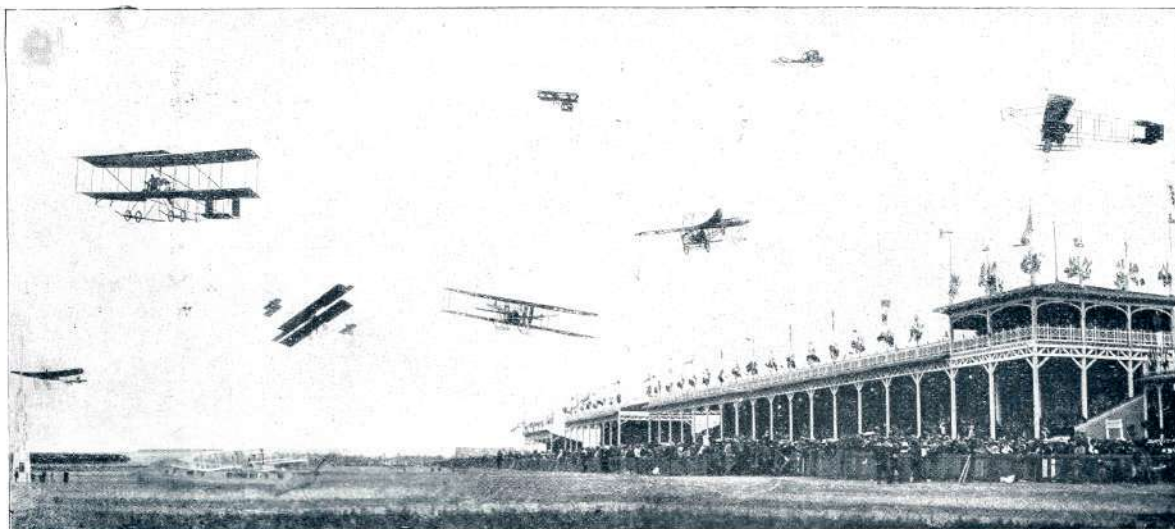
Izpregovoril sem malo obširneje, da opozorim Slovence na Jugoslavensko akademijo, ki je utemeljena tudi za nas in se vendar tako malo zanjo zanimamo. Imamo dobrih moči, ki bi se mogle oglasiti tudi v akademiji, da bo tako uresničena ideja velikega njenega utemeljitelja. Slovenski učenjaki, oglasite se tudi v akademjskih knjigah, vrata so odprta, pristrčno bode sprejeti!

Janko Bartl.

Danica. Koledar i letopis društva svetojeronimskoga za godinu 1910. — 8°, str. 358. Cena 40 vinarjev. Ta najbolje urejevani in najbolj razširjeni hrvaški koledar je tiskan letos v 50.000 iztisih, a druge društvene knjige v 30.000 iztisih. Po koledarskem delu so natisnjeni društveni poverjeniki in novi člani, ki so se zapisali v društvo leta 1908. V članih pokazalo je društvo lep napredek, kakor ni bil še nobenega leta; letnih članov, ki plačajo na leto eno kruno, zapisalo se je 9000, za 2500 več kot l. 1907., a dosmrtnih članov 1094, za 412 več kot prejšnjega leta. Iz društvenega letopisa izvemo, da je bilo v društvu mnogo življenja in da je odbor vestno izvrševal svoje dolžnosti in skrbel, da člani dobe mnogo in zdravega berila, in se trudil, da društvo med Hrvati čim bolj razširi. Društveni zakladi se lepo množe, sedaj je že 17 zakladov, katere so razni domoljubi osnovali za nagrado piscem in pa zato, da se vsako leto v raznih krajih vpiše v društvo nekoliko novih dosmrtnih udov. Ti zakladi štejejo skupaj 43.100 K 59 v, a vse društveno premoženje znaša 307.246 K 4 v.

PAULHAN OB KRMILU SVOJEGA AEROPLANA

ZRAKOPLOVNA TEKMA V REIMSU

V književnem delu koledarja je na prvem mestu lepa pesem društvenega urednika prof. F. Rožiča: „Ilirskoj zvezdi Ljudevitu Gaju“. Isti pisatelj je v članku: „Ljudevit Gaj“ obširno in poljudno opisal življenje in delovanje tega zaslužnega Ilirca. Župnik M. Hok je opisal: „Hrv. hodočašče v Lurd g. 1908“, a učitelj M. Galović svoje vtise iz razstave v Pragi. Opisuje češko varčnost, razboritost in marljivost in opozarja, naj bi v tem Hrvati Čehe posnemali. Letos je minulo sto let, odkar se je porodil prvi društveni predsednik kanonik Tomaž Gajdek. Društveni urednik je posvetil temu vrlemu možu lep sonet in potem še opisal njegovo ljubezen do hrvaškega naroda in pa zasluge, katere si je pridobil za Jeronimsko društvo. Povest: „Braća“ je zajel društveni predsednik P. Leber iz narodnega življenja. Od dveh sinov, katerih oče je padel pod Jelačićem v boju s Turki, postane eden dober in umen kmetovalec, a drugi postane po skrbi Jelačićevi častnik, ki se potem, ko je umirovljen, tudi bavi doma z gospodarstvom. Pripovedovanje je kratko in poljudno in ljubezen do naroda in njegovega gospodarskega napredka preveva ves spis. Pesnik V. Gjurin je tudi letos spesnil za „Danico“ štiri lepe: „Prigorčice“. Poljudni pisatelj župnik I. Šafran uči v članku: „Iz v o r s v e g a d o b r a“ narod, naj ne zapuša ob nedeljah in praznikih sv. maše, — potreben nauk, posebno za nekatere kraje. Dr. R. Horvat je opisal v daljšem članku junaškega hrvaškega bana Jelačića, a urednik Rožič mu je posvetil lepo pesem: „Mjeden konjik“. Opisana sta tudi dva škofa, senjski, dr. Anton Maurovič, in naslovni škof Pavel Gugler, ki je bil velik dobrotnik ne samo jeronimskega, nego sploh vseh hrvaških narodnih in prosvetnih društev. Članek: „Nova i najnovija prometna učila“ je prav umesten, naj tudi prosti narod nekaj izve o biciklih, avtomobilih, parobrodih, podmorskih ladjah, balonih in letičih strojih. Dobri gospodarski članki so: „Pravni savjeti pri trgovini marve“, „Loše i dobro uredjeno gnojište“ i „Vrijednost gnojnice“. Dr. A. Marković poučuje v dveh člankih narod, naj

se ne upira oblastim in naj se varuje pijanstva in pretepa, a članek: „Bosna i Hercegovina“ opisuje zgodovino teh dveh dežel, ki bode narod gotovo izvestno zanimala, posebno ker se je lanskega leta o tem toliko govorilo in pisalo. Iz teh kratkih obrisov lahko vsakdo spozna, da je „Danica“ skrbno in času primerno urejena, pa zato „Danico“ kakor sploh tudi Jeronimsko društvo, ki vrši med Hrvati isto zadačo, kakor naša Družba sv. Mohorja, toplo priporočamo.

Janko Bartl.

1910

Poljska.

Stefanja Laudynova: **Kwestja Polska i inne.** — Odlična poljska dama, ki prebiva v St. Peterburgu in pozna dobro rusko družbo in rusko dušo, je napisala vrsto člankov v dnevniku „Ruś“. Pozneje jih je prestavila na poljski jezik, razširila in dopolnila in izdala v posebni knjižici. V prvem članku „Stare rane“ poudarja, kako velik pomen imajo „stare rane“ za rešitev rusko-poljskega vprašanja. Dokler žive tradicije poljske, polne krvavih bojov z Rusi, dokler ima skoraj vsaka poljska rodbina med svojimi predniki ali še živečimi člani koga, ki je z lastnim življenjem posegel v oni veliki zgodovinski spor, se mora to vpoštevati, kadar se pristopi k rešitvi rusko-poljskega vprašanja. V drugem pismu zagovarja poljsko ženstvo in hvali njegove zasluge. V tretjem se obrača do ruskih žen in v četrtem do ruskega občinstva sploh. V petem pismu govori o slovanski ideji s stališča poljskega slovnanofilstva, zlasti s stališča krakovskega slovanskega kluba. Zanimiva sta še zlasti deveti list, ki razpravlja judovsko vprašanje, in deseti in zadnji z naslovom: „Kje je Rusija — narod?“

V večini točk se lahko strinjamo s pisateljico. Žalibog je tudi njen glas ostal glas „vpijočega v puščavi“.

Znicz. Miesięcznik polskiej młodzieży ze szkół średnich. Poljski dijaki srednješolci imajo dobro razvito medsebojno organizacijo, katere središče je